

УДК 784.782/785

Цитування:

Овсяннікова Н. Ю. Українська естрадна пісня: тенденції розвитку. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 1. С. 170-173.

Ovsyannikova N. (2022). Ukrainian pop song: development trends. *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 1, 170-173 [in Ukrainian].

*Овсяннікова Наталія Юрїївна,
доцент кафедри академічного
і естрадного вокалу та звукорежисури
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
заслужений діяч мистецтв України
ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-7767-7050>
NataOvsiannikova@ukr.net*

УКРАЇНСЬКА ЕСТРАДНА ПІСНЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Мета дослідження полягає у визначенні особливостей становлення та розвитку української естрадної пісні. **Методологія дослідження.** У досягненні поставленої мети застосовано наступні методи дослідження: порівняння, систематизації, аналізу, узагальнення досліджуваної проблеми. **Наукова новизна** дослідження полягає у висвітленні основних тенденцій розвитку сучасної української естрадної пісні. **Висновки.** Аналіз сучасної наукової літератури, присвяченій проблемі розвитку української естрадної пісні, засвідчив недостатню кількість системних досліджень у сфері національної культури та мистецтвознавства. Що стосується сучасної української пісенної естради, вона не відображена в наукових дослідженнях, хоча є популярною зараз. Доведено, що в Україні за останніх декілька років створено цілком сприятливі умови для розвитку молодих виконавців, а українська естрадна пісня посідає провідні місця в європейському музичному просторі. Стаття не вичерпує всіх питань, які стосуються української пісенної творчості. Подальші дослідження зазначеної тематики можуть бути спрямовані на вивчення діяльності окремих сучасних українських естрадних виконавців, їх творчого доробку.

Ключові слова: українська естрадна пісня, тенденції розвитку, періодизація, естрада, естрадні виконавці

Ovsyannikova Natalia, Honored Art Worker of Ukraine, Associate Professor of the Pop Performing Department, National Academy of Culture and Arts Management

Ukrainian pop song: development trends

The purpose of the article is to determine the peculiarities of the formation and development of the Ukrainian pop song. **Methodology.** In achieving this goal, the following research methods were applied: comparison, systematization, analysis, and generalization of the problem studied. **The scientific novelty** of the research lies in highlighting the main trends in the development of the modern Ukrainian pop song. **Conclusions.** Analysis of modern scientific literature devoted to the problem of the development of Ukrainian pop songs has shown an insufficient amount of systemic research in the field of national culture and art history. As for the modern Ukrainian song stage, it is not reflected in scientific research, although it is popular now. It has been proven that in Ukraine over the past few years, quite favorable conditions have been created for the development of young performers, and the Ukrainian pop song takes leading places in the European musical space. The article does not exhaust all issues related to Ukrainian songwriting. Further research on this topic can be aimed at studying the activities of individual modern Ukrainian pop performers, their creativity.

Key words: Ukrainian pop song, development trends, periodization, pop, Pop performers.

Актуальність теми дослідження. У сучасному модернізованому просторі спостерігається посилений інтерес до естрадного виконавства, зокрема українського, тому що воно відіграє важливу роль у культурному розвитку суспільства, відродженні та актуалізації його традицій. Хоча естрада відносно молодий вид мистецтва, але коріннями сягає минулих століть. Естрадна пісня еволюціонує, тому дослідження, спрямовані на її вивчення, залишаються актуальними й сьогодні.

Аналіз основних досліджень та публікацій. В Україні написано достатню кількість наукових праць, присвячених вивченню розвитку пісенної естради. Серед таких дисертаційні дослідження І. Бобула [1], М. Мозгового [2], В. Овсяннікова [3], Т. Рябухи [4], Т. Самаї [5], В. Тормахової [6], О. Шевченко [8] та ін. Розглянемо наукові бачення деяких із перелічених дослідників.

М. Мозговий вбачає розвиток української естради в інтеграції у світовий простір. Він зазначає, що пісенна естрада помітно

трансформувалась і це позитивно позначилось на якості пісенного продукту [2]. В. Тормахова вважає, що сучасна естрадна пісня тісно переплітається з різноманітними формами автентичного фольклору, в результаті чого виникає такий напрям, як World Music. Авторка до естрадної музики відносить джаз, рок і поп-музику [6]. О. Шевченко узагальнює розуміння про популярну музику та виділяє наступні мистецькі явища: джаз, поп-музика, авторська пісня, рок-музика та традиційна естрадна пісня [8]. Незважаючи на те, що українська естрадна пісня має чітко окреслені періоди розвитку та досліджені її витoki, вона продовжує перероджуватися у нові стилі та жанри, що робить цю тему дослідження актуальною.

Метою дослідження є визначення особливостей становлення та розвитку української естрадної пісні.

Виклад основного матеріалу. Українська естрадна пісня має тривалу історію. Її витoki сягають стародавніх форм народної творчості, які супроводжувалися інструментально-вокальними діями. Естрадне мистецтво в сучасному вимірі у вигляді шоу-бізнесу почало формуватися у 1994–1997 роках. Саме у цей час виникають мистецькі агенції «Наш формат», «Територія А», продюсерські центри «NOVA», «Комора», фірми звукозапису «Студія Лева». «Музична біржа», організовуються музичні телепередачі, започатковується фестивально-конкурсний рух – «Пісенний вернісаж», «Слов'янський базар», «Нова хвиля». Це далеко не повний перелік організацій, які існували у ті роки в галузі шоу-бізнесу. Все це сприяє популяризації української пісні та створює потужний простір для діяльності молодих виконавців. Сучасний культурно-мистецький простір України характеризується взаємопроникненням традиційної української естради та так званої «нової хвилі», добре відомі твори реміксуються, з додаванням фольклорного компоненту до основи пісні. Причому, використання фольклорних мотивів зорієнтоване не завжди на їх реставрацію, а часто на експеримент. Синтез електронної музики, рок-практик та народних пісень, зокрема використання українського народного інструментарію спостерігаємо у творчості гуртів ONUKA, «ДахаБраха» та Go-A, таких виконавців, як Катя Chilly, Khayat, ILLARIA і ін. Причому, самі виконавці ідентифікують свою діяльність як world music. Таким чином, українська автентичність адаптується під модернізований культурний простір.

Можна також підкреслити, що культурно-мистецька панорама України представлена паралельним співіснуванням традиційної української естради та шоу-бізнесу. Національна естрада розвивається в руслі масової культури та відмічається тенденція синтезу – музики та драми, кіно та театру, живопису та балету та ін. Відповідно, спостерігаємо суттєві зміни української естрадної пісні, яка проявляється в театралізації пісенних жанрів, їх сценографії з застосуванням світлотехнічних і звукових ефектів, тяжіння до шоу-бізнесу. Українська пісня завжди була особливою. Як зазначає українська культурологиня Т. Шершова: це «художня модель національної ідентичності, оскільки зберігає найсуттєвіші риси національних ознак – мову, культуру, буття, звичаї, релігію, національну ідею, мислення та психологію» [7, 137]. І ми цілком підтримуємо це визначення.

Історичні періоди в розвитку української пісенної естради виокремив М. Мозговий [2, 53]: 1950–1969 роки – митець зазначає, що у цей проміжок пісенна культура зазнала філармонізації. У цей період було закладено фундамент для пісні-романсу. Також створено перший український джаз-клуб у Києві, а згодом в інших містах України. Протягом цього періоду пісні виконувалися, здебільшого, під супровід оркестру хоровими колективами. Популярними у той час були хор ім. Г. Верьовки, поліський хор «Льонок», різноманітні ансамблі пісні та танцю – «Марічка», «Верховина» та ін. Найвідомішими піснями у цей період є: «Два кольори», «Києве мій», «Степом, степом», «Черемшина», «Чорнобривці» та ін., в яких прослідковується туга за рідною домівкою, за селом, оспівується любов до матері, до рідного краю. 1969–1979 роки – науковець М. Мозговий вважає, що саме на цьому етапі українська естрадна пісня збагачується різноманітними жанрами, відбувається популяризація джазової музики, персоніфікація та виокремлення виконавців. Започатковано український фолк-поп та фолк-рок (завдяки діяльності В. Івасюка). 1980–1986 роки – цей період характеризується виникненням перших рок-гуртів, появою електронних інструментів та розширенням фестивально-конкурсного руху в Україні. У цей період українська естрада збагатилася такими іменами, як І. Білозір, І. Бобул, П. Дворський, В. Зінкевич, А. Матвійчук, М. Мозговий, Т. Петриненко, Т. Повалій, І. Попович, С. Ротару, Л. Сандулеса, Н. Яремчук та ін. Також ці роки характерні

виникненням вокально-інструментальних ансамблів – «Арніка», «Ватра», «Кобза», «Краяни», «Світязь», «Смерічка».

1986–1990 роки – українська національна естрада вирізняється своєю самобутністю. Популяризуються пісні шлягерного типу, виникають нові жанри та стилі. Виконавці, які започаткували свою діяльність у минулому періоді, стають найбільш популярними у ці роки. На сцені можна побачити І. Білик, О. Білозір, І. Бобула, І. Мацялка, Т. Петриненка, С. Ротару. У 1986 році з'явився гурт «ВВ», який один із перших почав експериментувати з роком, фольком і рок-н-ролом. 1990–2000 роки – українська музика набуває комерційного характеру, завдяки діяльності продюсерів з'являються нові пісенні проекти та професійні колективи. У цей час популярними стають Левко Дурко, А. Кудлай, А. Миколайчук, Ю. Юрченко, П. Зібров, Н. Могилевська, О. Пономарьов, гурти «Ван Гог», «Фантом 2», «Аква Віта», «Мертвий півень», «Океан Ельзи», «Плач Єремії», «Скрябін», «Степ» і ін.

Виокремимо ще один період – 2000–2022 роки. Митці минулого періоду продовжують творчу діяльність, проте їхня творчість не має колишньої популярності, тому що з'являється нова, молодіжна естрада. Цей період є досить яскравим та полістилістичним. У цей час популярності набувають Т. Кароль, В. Козловський, А. Лорак, З. Огнєвич, М. Поплавський, Руслана, В. Сердючка, гурти «Тартак», «СКАЙ», «ТНМК», «Друга ріка», «Бумбокс», «Без обмежень», «ДахаБраха» і т. д. У цей період фестивально-конкурсний рух в Україні теж поживається, значна роль у пропагуванні української естради відводиться радіо та телебаченню, зокрема музичним каналам «MTV-Україна», «М1», «О-TV», музичним телепередачам: «Крок до зірок», «Фольк-music», «Наша пісня». Зараз цей перелік продовжили шоу «Х-фактор», «Голос країни», «Маска» та інші. Культура України поступово і все переконливіше проявляє себе в системі світового культурно-мистецького процесу. Концерти набувають якісного перформансу, що проявляється у незвичних постановках, віджеїнгу, сценографії. Український продукт стає затребуваним, якіснішим, підтягнулися показники по цифровим платформам, відбувається нова ера українського шоу-бізнесу.

Таким чином, українська естрадна пісня еволюціонує, витісняючи російський продукт, який тривалий час домінував, з ринку національного шоу-бізнесу. Введення мовних

квот сприяло створенню необхідного контенту та дало поштовх для україномовних виконавців. Ця подія також дозволила продемонструвати те, що українська музика може бути в тренді та очолювати світові та музичні чарти, як, наприклад, пісня «Плакала» гурту «KAZKA» та композиція «Шум» гурту «Go-A». Потужним поштовхом до популяризації української естрадної пісні стає Революція Гідності (2013 – 2014 рр.). Саме після цієї події виріс попит на українську пісню. У цей же час поживається інтерес українців до власної країни та її культури, дослідження ідентичності, а український фольклор отримує нове дихання. Проте, у цьому є і певні недоліки, зокрема, якщо проаналізувати музичну естраду від 2014 року до сьогодні, то вона дещо перенасичена фольклорними мотивами. Що стосується жанрового розмаїття, пісенна естрада 2020–2022 років продовжує зазнавати впливу західних виконавців. Це також позначається й на виконавських прийомах, таких, як: тванг, белтінг, йодль, реттл, свисток, штробас, мікст, субтон і інші.

Отже, сучасні практики творчої діяльності вимагають від естрадних співаків не лише високої виконавської майстерності, але й здатності до використання як естрадної, так і джазової стилістики, володіння різними манерами, часто зміни вектору спрямованості.

За період 2010–2022рр. українська естрада поповнилася новими іменами, які зробили значний прорив в музичній індустрії. До таких відносимо Дорофєєву, Wellboy, ONUKA, Kozak System, Jerry Heil, Khayat, Альона Альона, А. Трінчер, Меловін, Хардкіс, Монатік, О. Полякова та т. ін. Їх музика значно відрізняється від тієї, яка звучала протягом окреслених вище періодів. Окрім того, більшість їхніх пісень супроводжуються хореографічними номерами, самі виконавці беруть участь у танцювальних номерах і постановках. Головною вимогою до сучасної естрадної пісні стає видовищність. Публіка стає більш вимогливою до окремих виконавців – їхньої сценічної зовнішності, іміджу, виконавських манер і прийомів, що вимагає від вокалістів слідувати новим тенденціям, які з'явилися на сучасній естраді. На новий рівень також вийшла діяльність гуртів і сольних артистів, які започаткували свою діяльність на початку 90-х років: «Океан Ельзи», «Скрябін», ТНМК, І. Білик, О. Пономарьов, Н. Могилевська та інші. Важливим моментом для України стала перемога Руслани у конкурсі «Євробачення – 2004», який відбувся

в Стамбулі (Туреччині) та Джамали у «Євробаченні – 2016», що проходив у Стокгольмі (Швеції). Завдяки цим перемогам українську пісню почули у світі та стали більше цікавитися Україною та її культурою.

Таким чином, українська естрадна пісня пройшла тривалий шлях свого формування, зазнала істотних змін і продовжує свій розвиток. Сучасна естрада значно відрізняється від тієї, яка була започаткована корифеями української пісні. Але саме пісні того періоду – 1950–1970 років відіграли значну роль у становленні пісенної естради та вплинули на сприйняття українського продукту як якісного та перспективного. Україну часто асоціюють саме з «Червоною рудою», написаною В. Івасюком у 1970 році, а пісня «Чорнобривці», яку в 1960 році створили поет М. Сингаївський та композитор В. Верменич стала одою до матері. Не менш відомими є також «Два кольори» на слова Д. Павличка та музику О. Білаша, що написана в 1964 році. Отже, українська естрадна пісня по праву претендує займати гідне місце у світовому просторі. Вона особлива та неповторна, змістовна та невмируща.

Наукова новизна дослідження полягає у висвітленні основних тенденцій розвитку сучасної української естрадної пісні.

Висновки. Аналіз сучасної наукової літератури, присвяченій проблемі розвитку української естрадної пісні, засвідчив недостатню кількість системних досліджень у сфері національної культури. Що стосується сучасної української пісенної естради, вона не відображена в наукових дослідженнях, хоча є популярною зараз. Доведено, що в Україні за останніх декілька років створено цілком сприятливі умови для розвитку молодих виконавців, а українська естрадна пісня посідає провідні місця в європейському музичному просторі. Стаття не вичерпує всіх питань, які стосуються української пісенної творчості. Подальші дослідження зазначеної тематики можуть бути спрямовані на вивчення діяльності окремих сучасних українських естрадних виконавців, їх творчого доробку.

Література

1. Бобул І. Жанрові форми та стильові конотації вокально-естрадного виконавства в музичній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореф. дис. канд. миств.: 26.00.01. Київ, 2018. 23 с.

2. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні: дис. канд. мистецтвознавства: 17.00.01 / Київський

національний ун-т культури і мистецтв. К., 2007. 175 арк. Бібліогр.: арк 159-175.

3. Овсянніков В. Український поп-рок у контексті розвитку популярної музичної культури кінця ХХ – початку ХХІ століття: дис. канд. миств.: 26.00.01. Київ, 2019. 196 с.

4. Рябуха Т. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради: автореф. дис. канд. миств.: 17.00.03. Харків, 2017. 20 с.

5. Самая Т. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття: дис. канд. миств.: 26.00.01. Київ, 2017. 199 с.

6. Тормахова В. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез естради: автореф. дис. канд. мист. Київ, 2007. 19 с.

7. Шершова Т.В. Культурна пам'ять як чинник формування національної ідентичності (на матеріалах народно-пісенних практик Полтавщини): дис. на здобуття ступеня док. філос.: 034 – культурологія. НАКККІМ. Київ, 2021. 241 с.

8. Шевченко О. Українська сучасна популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990 рр.): автореф. дис. канд. миств. Київ, 2010. 20 с.

References

1. Bobul I. (2018). Genre forms and stylistic connotations of vocal and pop performance in the musical culture of Ukraine of the late XX – early XXI century. Kyiv [in Ukrainian].

2. Mozghovyi M. P. (2007). Formation and tendencies of development of the Ukrainian pop song: Kyiv [in Ukrainian].

3. Ovsyannikov V. G. (2019). Ukrainian pop-rock in the context of the development of the popular musical culture of the late 20th – early 21st century. Kyiv [in Ukrainian].

4. Ryabukha T. (2017). Origins and intonation components of Ukrainian song pop. Kharkiv [in Ukrainian].

5. Samaia T. (2017). Vocal art of pop as a factor of cultural life of Ukraine in the second half of the XX – early XXI century. Kyiv [in Ukrainian].

6. Tormakhova V. (2007). Ukrainian pop music and folklore: interpenetration and synthesis of pop music. Kyiv [in Ukrainian].

7. Shershova T. (2021). Cultural memory as a factor in the formation of a national identity (on the materials of folk song practices of Poltava region). Kyiv [in Ukrainian].

8. Shevchenko O. (2010). Ukrainian contemporary popular music: origins and issues (1920-1990): Kyiv [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 08.10.2021
Отримано після доопрацювання 26.10.2021
Прийнято до друку 29.10.2021*